

PAPER DETAILS

TITLE: HABERLESME ÖZGÜRLÜĞÜ

AUTHORS: Kayihan IÇEL

PAGES: 71-107

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96430>

HAB

bilmekte ve böylece b
munda bulunmaktadır.

XX. yüzyılın ürün
münü kapsayan haber
haberleşmesi araçların
ten, doktrinde «*radio*
gürlükler (4), basın ö
nün çeşitli kesimlerini

Haberleşme özgür
da, mektup, telefon ve

A. Çeşitli Siyasa

I. Eski mutlakiyet

Eski mutlakiyetçi
de dinî ve cismanî lider
ları ile eleştirilmesini
gelme şeklinde kabul
da Papa VI. Alexand
kitâplar üzerinde sans
1515 yılında Papa X.
yınlanacak kitâpların

lanamayan sansürsüz Virginia Bill of Rights'de mine karşı tek güvence Fransız İnsan ve Yurt kir ve düşüncelerin se insanın en değerli hak şekilde doğan ve yerle kanıların ve fikirlerin rak kabul edilmiş ve doğru haberleşme öz eleştirilere uğramıştır

maddesinin 1. fıkrasında
olmasına rağmen, bu ö
cı içinde sözkonusu ola
lere ancak komünist p
nimsenmektedir. Bun
ulusal basın organların
parti merkez komitesin
ından konulmaktadır

IV. Faşist ve nas

Sonuç olarak, g
nal-Sosyalist rejimin
nın siyasal düzenin
öğeler niteliğini gös
lüğünün kesinlikle y

Totaliter rejimle
sı'nda da kitle habe
toplanarak, haberleş
tirmek için, 22 Nisa
nının siyasal birliği
elinde bir arac oldu

muafiyetlerinin tanınm
laylıklar gösterilmesini

Modern haberleşme
yüklenen bu görevler, g
olduğu gibi, düşünce, ka
dan serbestçe izleyebilme
mindan kitlelerin de ya
leşme özgürlüğünün fiil
almaması halinde, özel
mesi araçlarının belirli

Uluslararası kitlenin
1927 yıllarında Milletler
Baskın Kongresi
yalan ve yanlış haberler
bazı sorunların ele alınması
uluslararası değeri ü

Haberleşme özgürlüğü
kitle haberleşmesi h
miş Milletlerin 1948

cak kolaylıklardan söze
düzeltme hakkı düzenlen

Birleşmiş Milletler B
me özgürlüğünü insanın
Haberleşme Özgürlüğü B
berleşmenin serbestçe o
mesi öngörülmektedir (28

Haberleşme özgürlüğü
lardan Avrupa çapında o

sı ve öğrenilmesi serb
mını da belirtmiş olm

II. Anayasalarda

Çeşitli devletlerin
lararası belgelerden f
bir tanım vermedikle
basına ilişkin hüküml
ve sinemadan hiç söz

şekilde olursa olsun, Fed
basın özgürlüğünü tanım
de söz ederek haberleşm
bir kavram haline sokan
yönünden yasaklayan baş

C. Türkiye'de Habe

I. Tarihsel gelişim

devrinde basın üzerinde
mış ve özellikle mizah

1908 yılında Kanun
maddeye «Hiç bir veçh
tulamaz» hükmü eklen
Kanunu çıkarılmıştır.
teşkil eden bu kanun
sistemi yerine «beyan
bir gazetenin çıkarılma
kanun da orjinal şekli
yılında değiştirilerek g

nun orjinal şeklinde ga
kiye memuruna kanunu
verilmesi yeterli iken, 1
te gazete ve dergi çıkar
şulu konulduğu gibi, tü
temi yerine ruhsatnâme
aynı değişiklikten son
liseyi bitirmiş olmaların

1931 Matbuat Kanu
eden şu hükme yer ver

amacını güdecek idi. Fa
 ğı, ithâl güçlükleri, ruh
 bi nedenlerle bu 10 yıl
 yılından itibaren başlay
 sözleşmesi yenilenmeye
 revî tek başına PTT. G
 metçe yaptırılan 120 kw
 güne bağlı Ankara Rad
 başlatılmış ve böylece s
 telsiz istasyonu yayınla

28. Mayıs 1949 tarihinde
nel Müdürlüğü Kanun
tıp kısmen bağımsızla
sini azaltmış ve yayın
mak üzere, Üniversite
kuruluşların temsilciler
Yayınları Danışma K
nun ile Fen Hey'eti F
nel müdürlüğün Rady
yan çok partili demok

silcisinden başka, İl Pol
makta idi. Yurt içinde y
halka gösterilmesinden
rica yerli film senaryola

Sözü geçen komisyo
naryosunun filme alınm
rinde de komisyonun ön
ların çıkarılması ya da
makta idi. Ancak, yöne
kanlıklarının birer temsi
temsilcisinden oluşarak

yönetmeliğin kurduğu s
bilecek bir değişiklik
mekte olduğumuz dönemi
yapılan değişikliklere d
nel ilkelerine dokunman

3. 1950-1960 yılları

a) Basın.

Yeni iktidarla birli

aynı yıl Basın Kanunu
yılı kanun ile Türkiye'de
detli darbeler indirilmiştir
«resmî sıfatı haiz olan .
vet edebilecek neşriyat
mahsusa müstenit olara
mercî, heyet, teşekkül
rik edici mahiyette neş
ve istenildiği biçimde y
haberleşme özgürlüğünü
hakkının kullanılmasını

partilerine radyodan y
rürlükten kaldırılırke
larına müdahalesi sag
ganda aracı olarak ku
ra, devlet radyoları
maları vermekle ve V
lerin çektikleri telgra
yoları «Demokrat Part

Radyo alanındaki
larında olduğu gibi 27

tenmiştir. Sözü geçen kının tanındığı biçim değişiklik isteğinin gergisini kabul ederek m. 37. tur (37). Böylece, «gizliliği» deyimleri i haberleşmesine ilişkin madığı açıklıkla ortaya

17. maddenin «h na rağmen, gerçekte

düzenini, millî güvenli
veya genel ahlâkî koru
cavüzü, suç işlemeye
amacına uygun olarak
sınırlanabilir» şeklini
ise, açıkça belirtilen
sağ konulamayacağı
terdiği suçların işlenm
ve milletiyle bütünlüğ
genel ahlâkî korunma
nan hallerde de, kanu
toplantılabileceği (5. fık

basınla ilgili yönü
muştur. Bununla k
deyimi ile yetinn
sözetmiş bulunmas
«haber alma hürri
gerçekleştirenlerin
nı ifade ederken, c
ve kanıların kitle
kapsamaktadır (39)
nın sosyal yaşantısı
ve kanıların kitle

televizyon istasyonları
rafsız bir kamu tüze
ile, kitle haberleşmesi
mülkiyetin sözkonusu
lece radyo-televizyon
rum haline getirilmiş
Anayasamızda böyle l
şit kitle haberleşmesi
konu teşkil edebilirler

Basın dışı kitle h
lince; kanımızca, ka

2 — Haberleşme ö

Basın ve haberleşme
yeni görünüşünü ince
berleşme özgürlüğü lib
Günümüzün basın ve
özgürlüğün gelişmesind
izin vermesini yeterli g
bazı aktif tedbirlerin a
bul etmektedir.

Basın ve haberleşme

nak olmadan gerçek
ileri sürülemez. Yurt
mensupları yönünden
hakkını içeren bu ge
Anayasamızın 22. ma
berleşme özgürlüğünü
nin 3. fıkrasında bel
haberleri, düşünceleri
duğu gibi, yayın men
leri, düşünceleri ve l
Anayasanın güvences

ise «kişiler ve siyasî pa
şı haberleşme ve yayın
şeklinde belirtilmiştir.

c) **Haber, düşünce**

Haberleşme özgürlü
serbestçe açıklayabilmel
ber, düşünce ve kanılar
reker (47). Bu hak bas
tutulmadan basılabilmel
bestce dağıtılabilmesi zo

Burada açıklanma
ma ve kitâp - broşür y
farklı olarak, radyo ve
bir «radyo özgürlüğü»
ha önce de değindiğim
televizyon istasyonları
lirterek, radyo ve tele
larla haber, düşünce v
Sinema filimleri yönü
«film özgürlüğü»'ne k

ier Meclisindeki müza
soru üzerine yurt dış
bırakıldığını açıklam
yasamızın haberleşme
güvencelerden yararla
Yabancıların bu alan
Anayasamız Kanun K

III. Haberleşme

H
ve tarafsızlığının sağ
lara, sınırlamalara ve
müştür.

Uluslararası belge
maddesinde, temel ha
tiyle bütünlüğünün,
zeninin, kamu yararın
amacı ile veya Anaya
lerle Anayasanın sözc
nabileceğini belirtm

b) Basın Kanunu.

Basın Kanunumuz, özgürlüğünü sınırlamıştı. 1924'ten itibaren kanunlarından ilki kanunun 30. maddenin 1. fıkrası, «ceza ve idari kararların ve diğer kararların da okunmasından, hazırlanmasından, yargılamanın men'i, tatiil ve tasarrufla» yayınlanmasını yasaklamıştı. Bu kanun olarak yerine getirilmesi için vavabilmek hakkı ile

berleşme özgürlüğünü
nilmalarını önleyici n
mekteyiz.

Haber, düşünce v
hakkı ile birlikte bun
diğer bir hüküm de B
1. fıkrasına göre, «yak
'Türkiye'ye sokulması
ile menolunabilir.». M
rin, Bakanlar Kurulur

yönelik davranışları ceza
ihtilâlcî komünizm, ırk
ve millî duyguları zayıf
madde ise, lâikliğe aykırı
hukukî temel düzenle
inançlara uydurmak am
ne getirmişlerdir.

Bu hükümlerden ba
eylemlerini cezalandıran
cezasını gösteren 158. m

yayınları cezalandıran
ya üste hakaret, asker
itaatsizliğe, karşı koy
ları hep birlikte itaa
maddeler ile askerlik
de, kötüye kullanılma
sınırlandırılması sonu

e) **Ceza Muhak**

Ceza Muhakemeler

sılmış eserlerin hepsini
gazete, dergi, kitâp ve
nün gösterdiği suçların
karar verebilir. İstisnâ
lığın, kamu düzeninin
gecikmede sakınca var
rarı ile basılmış eserle
cî (56), toplatma kara
mek zorundadır. Mah
halinde yetkili merciin
5). Gazete, dergi, kitâ

mutanının görev ve yetkilerini sınırlama olanağı
tim Komutanının «T
yımları dahil olmak ü
her çeşit araçlarla yap
kayıtlamak veya durdu
lardan öncelikle fayda
iunduğu gibi, «söz, yaz
yımı ve haberleşmeyi
yayınların basım ve ya
koymak veya sıkıyönet

revlendirilecek Baka
hallerde TRT. nin bir
vererek, kitlesele habe
labilmesini kabul etm
aracı olan Radyo ve
denleri ile yasaklanab
şik 121. maddesinin 3
dir.

programların düzenlen
televizyon karşımıza ç

Sinema filimleri b
Anayasamızda sinema
madığından, ülkemizde
sın gibi, özel teşebbüs
gulanmakta olan filim
özgürlüğünün ön koşul
lüğünün özüne dokunm
göstermektedir.